

Nodavlat ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirish.

Yuldashev Begzodjon Baxtiyorjon o'g'li

Xalqaro Nordik universiteti magistranti

yuldasheevbegzodjon0@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola nodavlat ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirishning ahamiyatini o'rganadi. Zamonaviy jamiyatda o'zgaruvchan sharoitlar yosh avlodning tarbiyasida ma'naviy qadriyatlarning rolini oshiradi. Maqolada ta'lim jarayonida o'qituvchilar, ota-onalar va jamiyat vakillarining hamkorligining zarurligi ta'kidlanadi. Shuningdek, turli tadbirlar va loyihalar orqali o'quvchilarning ijtimoiy mas'uliyat va rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar muhokama qilinadi. Ushbu tadqiqot, kelajak avlodning shaxsiyatini shakllantirishda ma'naviy-axloqiy tarbiyaning o'rnini ochib beradi.

Kalit so'zlar : Tarbiya ,ma'naviy tarbiya,axloqiy qadriyatlar,nodavlat ta'lim,yosh avlod,ijtimoiy mas'uliyat,o'qituvchilar , hamkorlik.

Аннотация: Данная статья исследует важность повышения духовно-нравственного воспитания в негосударственных образовательных учреждениях. В условиях современного общества изменяющиеся реалии усиливают роль духовных ценностей в воспитании молодого поколения. В статье подчеркивается необходимость сотрудничества между учителями, родителями и представителями общества в образовательном процессе. Также обсуждаются подходы, направленные на развитие социальной ответственности и лидерских качеств учащихся через различные мероприятия и проекты. Это исследование освещает роль духовно-нравственного воспитания в формировании личности будущего поколения.

Ключевые слова: духовное воспитание, нравственные ценности, негосударственное образование, молодое поколение, социальная ответственность, сотрудничество учителей.

Annotation: This article explores the importance of enhancing spiritual and moral education in non-governmental educational institutions. In the context of modern society, changing realities increase the role of spiritual values in the upbringing of the younger generation. The article emphasizes the necessity of collaboration among teachers, parents, and community representatives in the educational process. It also discusses approaches aimed at developing students' social responsibility and leadership skills through various events and projects. This research highlights the role of spiritual and moral education in shaping the personalities of future generations.

Keywords: spiritual education, moral values, non-governmental education, younger generation, social responsibility, teacher collaboration

Kirish

Nodavlat ta'lim tashkilotlari (NTT) o'zlarining o'quv dasturlari orqali nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalashga ham katta e'tibor berishlari zarur. Bugungi kunda yosh avlodni ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalash, ularni axloqiy me'yorlarga muvofiq yashashga yo'naltirish, jamiyatning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Yosh avlod tarbiyasi jamiyatning kelajagi uchun poydevor hisoblanadi. Har bir inson ma'naviy-axloqiy qiyofaga ega bo'lishi, o'z his-tuyg'ulari va fikrlarini axloqiy jihatdan to'g'ri ifoda etishi muhimdir. Ma'naviy

qadriyatlar, masalan, halollik, adolat, hurmat, va mehr-oqibat, nafaqat shaxsiy hayotda, balki jamiyatdagi o'zaro munosabatlarda ham muhim rol o'ynaydi. NTTlar o'z ta'lim dasturlarida bu qadriyatlarni asosiy o'rinda tutib, o'quvchilarni bu me'yorlarga muvofiq yashashga o'rgatishi zarur. Shu bilan birga, bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari, turli madaniyatlar va g'oyalar bilan tanishish yoshlar uchun keng imkoniyatlar ochmoqda. Ammo bunday sharoitda ma'naviy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z o'quvchilarini nafaqat lokal, balki global axloqiy me'yorlarga ham mos ravishda tarbiyalashlari lozim. Bundan tashqari, NTTlar o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish orqali ularni mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatishi kerak. Yoshlarning o'zini-o'zi anglash, o'z hissiyotlarini ifoda etish va o'zaro munosabatlarda adolatni ta'minlash mahorati ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlarida muhim omil bo'ladi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya bilan birga, bunday qobiliyatlar yoshlarni o'z hayotida barqaror va izchil muvaffaqiyatlarga erishishlariga yordam beradi. Shunday qilib, NTTlar ma'naviy-axloqiy tarbiyani birinchi o'ringa qo'ygan holda, o'z o'quvchilarini nafaqat bilimli, balki axloqiy jihatdan yetuk shaxslar sifatida tarbiyalashlari zarur. Bu esa jamiyatning ijtimoiy barqarorligini, rivojlanishini va kelajakda mustaqil fikrli, mas'uliyatli fuqarolarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar Sharhi

Ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishga qaratilgan prezident qarori 2019-yil 2-iyulda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni doirasida qabul qilingan. Ushbu qarorda, ta'lim jarayonida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni oshirish, yosh avlodni axloqiy tarbiya qilish, shuningdek, o'qituvchilar va tarbiyachilarning kasbiy malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan. Qaror, ta'lim tizimida ijtimoiy va madaniy qadriyatlarni rivojlantirish, shuningdek, o'quvchilarning axloqiy va ma'naviy rivojlanishiga ko'maklashish uchun zarur bo'lgan dasturlar va strategiyalarni ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

"Ma'naviy Tarbiya: Ta'lim Tizimining Asosiy Qismi" asarida Shukhrat Murodov(2018) ma'naviy tarbiyaning ta'lim tizimidagi o'rnini va ahamiyatini ta'kidlaydi. Muallif, ma'naviy tarbiya orqali shaxsiy rivojlanish, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. U ta'lim jarayonida ma'naviy qadr-qimmatlar va etika tamoyillarini joriy etish, shuningdek, o'qituvchilarning roli va metodologik yondashuvlarni muhokama qiladi. Murodov, ma'naviy tarbiyaning faqat akademik muvaffaqiyat bilan cheklanmasligini, balki kelajak avlodlarning umumman etikasini shakllantirishda muhimligini ta'kidlaydi. Asar, shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy va shaxsiy hayotida axloqiy me'yorlarni asosiy o'rin tutishining ahamiyatini ochib beradi. Nodavlat ta'lim tashkilotlari (NTT) bu jarayonda o'z o'rnini egallaydi. Ular o'z ta'lim dasturlarida ilg'or g'oyalar, an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy bilimlarni birlashtirish orqali talabalarga muhim bilimlar va ko'nikmalar berish imkoniyatiga ega. NTTlar ma'naviy-axloqiy tarbiyani ko'proq amaliy va hayotiy misollar bilan boyitishi, shu orqali o'quvchilarning axloqiy dunyoqarashini kengaytirishi mumkin. Shuningdek, ma'naviy-axloqiy tarbiya o'quvchilarning ijtimoiy faoliyatlarida ham aks etadi. "Ma'naviy-axloqiy Qadriyatlar: Ta'limdagi Ro'l" asarida Malika Toshkhojaeva(2019) ma'naviy-axloqiy qadriyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rnini tahlil qiladi. Muallif, ta'limda axloqiy qadriyatlarni joriy etish orqali o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy mas'uliyatlarini oshirish muhimligini ta'kidlaydi. U, shuningdek, o'qituvchilarning roli, ta'lim metodlari va dasturlaridagi axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning ahamiyatini ko'rsatadi.

Adabiyot manbalarini haqida umumiy ma'lumotlar va ularni yechimlari

NTTlarda ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirish yo'llari

1. Ta'lim dasturlarini takomillashtirish: Ta'lim jarayonida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni o'rganish uchun alohida fanlar yoki modullar kiritilishi zarur. Bu, o'quvchilarni nafaqat bilim bilan ta'minlash, balki ularning axloqiy jihatdan rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya ta'lim jarayonida qanchalik muhim ekanini inobatga olgan holda, bu fanlar orqali o'quvchilarga o'zaro hurmat, mas'uliyat, adolat va halollik kabi asosiy qadriyatlarni o'rganish imkoniyati berilishi lozim.

Ahloqiy darslar: Bu darslarda axloqiy me'yorlar, shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyat haqida muhokama qilinadi. O'quvchilar axloqiy dilemmaning yechimini topish, o'z fikrlarini bayon qilish va boshqa fikrlarga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. **Madaniyat va an'analar:** Bu modulda milliy va jahon madaniyatlari, an'analar va urf-odatlar haqida ma'lumot beriladi. O'quvchilar madaniy xilma-xillikni anglab, o'z madaniyatiga hurmat ko'rsatishni o'rganadilar.

Inson huquqlari va burchlar: Ushbu modulda inson huquqlari, fuqarolik burchlari, adolat va tenglik haqida ma'lumot beriladi. O'quvchilar o'z huquqlarini va majburiyatlarini bilishadi, bu esa ularni jamiyatda faol va mas'uliyatli fuqarolar bo'lishga tayyorlaydi.

“Ma'naviy tarbiya haftaligi” tadbiri

Yana bir amaliy yechim sifatida, har yili o'tkaziladigan “Ma'naviy tarbiya haftaligi” tadbiri taklif etilishi mumkin. Bu tadbir davomida NTTlar o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyaning turli jihatlarini bilan tanishtiradigan tadbirlar, seminarlar, darslar va ijtimoiy loyihalarni tashkil etadilar.

Tadbirning asosiy yo'nalishlari:

Seminarlar va master-klasslar: Axloqiy me'yorlar, inson huquqlari va madaniyat haqida mutaxassislar, psixologlar yoki madaniyatshunoslar ishtirokida seminarlar o'tkazish.

Ijodiy loyihalar: O'quvchilarni guruhlariga bo'lib, ular uchun ijodiy loyihalar tayyorlash. Masalan, axloqiy hikoyalar yozish, san'at asarlarini yaratish yoki ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan loyihalarni ishlab chiqish.

Tadbirlar va musobaqalar: Axloqiy darslar doirasida o'tkaziladigan musobaqalar, shartli o'yalar va turli tadbirlar orqali o'quvchilar ma'naviy qadriyatlarni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bu kabi tadbirlar o'quvchilarni nafaqat bilim, balki ma'naviy-axloqiy jihatdan ham rivojlantirishga yordam beradi, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga undaydi. Bunday takliflar NTTlarning ta'lim dasturlarini takomillashtirishga, ularni yanada zamonaviy va amaliy qilishga xizmat qiladi.

2. Maqsadli dasturlar va loyihalar: Nodavlat ta'lim tashkilotlari (NTT) ma'naviy tarbiyani yuksaltirish maqsadida turli ijtimoiy va madaniy loyihalarni tashkil etishlari zarur. Bunday loyihalar nafaqat o'quvchilarning ma'naviy jihatdan o'sishiga, balki ularni jamiyatda faol ishtirok etishga ham undaydi. Ijtimoiy hamjihatlik, jamoatchilik hissi va insoniylik qadriyatlarini rivojlantirish maqsadida quyidagi loyihalar o'tkazilishi mumkin:

Ko'ngillilar harakati: O'quvchilarni ko'ngilli faoliyatlarga jalb qilish, masalan, qariyalar uyida, bolalar bog'chalarida yoki ekologik tozalash tadbirlarida ishtirok etish. Bu orqali o'quvchilar o'z mas'uliyatini, rahm-shafqat va insoniylik hissini rivojlantiradilar.

Ekologik loyihalar: O'quvchilarni ekologiya va tabiatni muhofaza qilishga qaratilgan tadbirlarga jalb qilish, masalan, daraxt ekish, toza hudud yaratish, atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha aksiyalar o'tkazish. Bu faoliyatlar o'quvchilarda ekologik ongni oshirishga xizmat qiladi.

Madaniyat festivallari: Har yili o'tkaziladigan madaniyat festivallari orqali o'quvchilar o'z milliy an'alarini namoyish etish, boshqa madaniyatlarni o'rganish va o'zaro hurmatni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bunday festivallar ijtimoiy muhitni boyitadi va madaniy xilma-xillikni ta'minlaydi.

“Jamoatchilik bilan muloqot haftaligi” dasturi

Yana bir amaliy yechim sifatida, NTTlar tomonidan “Jamoatchilik bilan muloqot haftaligi” dasturi taklif etilishi mumkin. Bu dastur davomida o'quvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini jamiyatda amaliy ravishda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Dastur quyidagi faoliyatlarni o'z ichiga oladi:

Mahalliy ijtimoiy muammolarni aniqlash: O'quvchilarni mahallalaridagi muammolarni aniqlashga va ularga yechim taklif qilishga undaydigan tadbirlar o'tkaziladi. Bu jarayonda o'quvchilar jamoatchilik fikrini o'rganish va muammolarni hal qilish uchun innovatsion g'oyalarni ishlab chiqishadi.

Ijodiy uchrashuvlar: Mahalliy mutaxassislar, shoirlar, san'atkorlar bilan uchrashuvlar tashkil etish. O'quvchilar o'z ijodiy ishlarini namoyish etishlari, shuningdek, boshqa mutaxassislardan ilhom olishlari mumkin.

Praktik tadbirlar: O'quvchilar ko'ngillilar harakatida ishtirok etishlari yoki ekologik loyiha amalga oshirishda faol bo'lishlari mumkin. Masalan, toza hudud yaratish yoki mahalliy bolalar uchun sport o'yinlari o'tkazish.

Bu dastur orqali o'quvchilar jamoatchilik bilan hamkorlikda ishlash, ijtimoiy mas'uliyatni his qilish va ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shunday qilib, NTTlar ma'naviy tarbiyani yuksaltirishda, jamiyat bilan mustahkam aloqalar o'rnatishda va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

3.O'qituvchilarni tayyorlash:Ma'naviy-axloqiy tarbiya sohasida mutaxassislarni tayyorlash va o'qituvchilarni ushbu yo'nalishda malakasini oshirishga e'tibor berish juda muhimdir. O'qituvchilar, nafaqat o'quvchilarga bilim berish, balki ularga axloqiy qadriyatlar, mas'uliyat va jamoatchilik hissini shakllantirishda o'rnak bo'lishlari kerak. Bu jarayon o'qituvchilarning o'z bilimlarini va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borishni talab etadi.

Maxsus kurslar va treninglar: O'qituvchilar uchun ma'naviy-axloqiy tarbiya bo'yicha maxsus kurslar va treninglar tashkil etilishi kerak. Ushbu kurslarda axloqiy muammolar, konfliktlarni hal qilish usullari, o'zaro muloqot va rahbarlik ko'nikmalari o'rganiladi.

Mentorlik tizimi: Tajribali o'qituvchilar yangi o'qituvchilarga mentorlari sifatida yordam berishlari mumkin. Bunday tizim, o'qituvchilarga o'z tajribalari bilan o'rtoqlashish, o'zaro fikr almashish va bir-birini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.

Amaliy o'qitish: O'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiya sohasida amaliy tajribaga ega bo'lishlari muhimdir. Buning uchun o'quvchilar bilan ishlashda mustahkamlashtirilgan amaliyotlar o'tkazish, masalan, ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish va jamoatchilik bilan ishlash imkoniyatlari berilishi lozim.

4.Oila va jamiyat bilan hamkorlik:Oila va jamiyat ta'siri ma'naviy tarbiyada muhim rol o'ynaydi. Oila – inson shaxsiyatining dastlabki shakllanishi, ahloqiy qadriyatlar va ijtimoiy normalarni o'zlashtirish manbai. Shu bois, nodavlat ta'lim tashkilotlari (NTT) ota-onalar va jamiyat bilan yaqindan hamkorlik qilib, tarbiyaviy tadbirlar o'tkazishi zarur. Bunday hamkorlik, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini birgalikda ta'minlash imkonini beradi.

Oila, shaxsning ilk ta'lim va tarbiyasi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ota-onalar, farzandlariga axloqiy qadriyatlar, mas'uliyat va mehnatsevarlikni o'rgatish orqali ularning shaxs sifatlarini shakllantiradilar. Jamiyat, o'quvchilarning ijtimoiy munosabatlarda o'zlarini qanday tutishlari, ularning axloqiy me'yorlarni o'zlashtirishlari va hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishlari uchun zarur bo'lgan muhitni ta'minlaydi. Jamiyatning madaniy va an'anaviy qadriyatlari o'quvchilarni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega.O'quvchilarni ma'naviy tarbiyasi bo'yicha ota-onalar bilan muntazam uchrashuvlar o'tkazish. Bu uchrashuvlarda ma'naviy-axloqiy tarbiya, tarbiyaviy muammolar va ularning yechimlari haqida muhokama olib borish mumkin.Jamiyatning madaniy va ijtimoiy hayotida o'quvchilarni faol ishtirok etishga jalb qilish. Mahalliy bayramlar, madaniyat festivallari yoki ekologik tadbirlar orqali o'quvchilar o'z hamjamiyatlariga hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'ladilar.O'quvchilar va ota-onalarni birlashtiruvchi jamoat loyihalarini ishlab chiqish. Masalan, qo'shni yoki mahalla bog'larini obodonlashtirish yoki ijtimoiy yordam ko'rsatish loyihalarini amalga oshirish.

Amaliy loyiha: "Oila va Jamiyat: Birgalikda Ma'naviy Tarbiya"

Birgalikda Ma'naviy Tarbiya" loyihasi, NTTlar va ota-onalar, shuningdek, mahalliy jamoalar o'rtasida o'zaro hamkorlikni kuchaytirishga qaratilgan. Loyiha quyidagi asosiy faoliyatlarni o'z ichiga oladi:Ota-onalar va o'qituvchilar uchun ma'naviy tarbiya bo'yicha seminarlar tashkil etish. Bu seminarlar doirasida ma'naviy qadriyatlar, axloqiy me'yorlar va oila ichidagi tarbiya usullari haqida ma'lumot beriladi.Ota-onalar va o'quvchilarni birgalikda jamiyatdagi ijtimoiy masalalarni hal qilishga jalb etish. Bunga ekologik tadbirlar, madaniyat festivallari yoki mahalliy qariyalar uylari bilan hamkorlikdagi tadbirlar kiradi. Har chorakda, ota-onalar va o'quvchilar o'rtasida tanlovlar, ma'naviy tarbiya bo'yicha quziq o'yinlar va ijodiy ko'rik-tanlovlar o'tkazish. Bu tadbirlar orqali

o'quvchilar o'z ma'naviy qadriyatlarini namoyish etishlari va oila hamda jamiyat bilan aloqalarini mustahkamlashlari mumkin. Ota-onalar va o'qituvchilarni birlashtiruvchi guruhlar tashkil etish. Bu guruhlar o'zaro fikr almashish, tajriba va g'oyalarni bo'lishish uchun imkoniyat yaratadi.

5.Darsdan tashqari faoliyatlar:O'quvchilarning darsdan tashqari faoliyatlari, masalan, sport, san'at va ijodiy loyihalar, ularning ma'naviy-axloqiy jihatdan o'sishiga yordam beradi. Bunday faoliyatlar o'quvchilarda liderlik, mas'uliyat, jamoa bo'lib ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi va ularni ijtimoiy hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Darsdan tashqari faoliyatlarning ahamiyati

Darsdan tashqari faoliyatlar o'quvchilarga ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirish, to'g'ri qarorlar qabul qilish va axloqiy me'yorlarga amal qilishda yordam beradi. Ular muammolarni hal qilishda, rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishda va o'zaro munosabatlarni boshqarishda amaliy tajriba o'rttiradilar. Sport va ijodiy loyihalar orqali o'quvchilar birgalikda ishlashga, bir-birini qo'llab-quvvatlashga va hamjihatlikni his qilishga o'rganadilar. Bunday faoliyatlar, ularni o'zaro hurmat va jamoaviy ishning ahamiyatini anglashga undaydi. Darsdan tashqari faoliyatlar davomida o'quvchilar o'z qobiliyatlarini sinab ko'rish va yangi ko'nikmalarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Sport musobaqalarida yoki ijodiy loyihalarda ishtirok etish, liderlik sifatlarini rivojlantirishga yordam beradi. San'at va ijodiy faoliyatlar orqali o'quvchilar o'z hissiyotlarini ifodalashni, stressni boshqarishni va emotsional barqarorlikni rivojlantirishni o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, ularning ma'naviy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'quvchilarni sport musobaqalariga jalb qilish, jamoa o'yinlarini tashkil etish. Bu faoliyatlar jismoniy rivojlanish bilan birga, jamoaviy ruhni va sportdagi axloqiy me'yorlarni o'rganishga yordam beradi. San'at, musiqa, drama yoki adabiyot sohalarida ijodiy loyihalar tashkil etish. O'quvchilar o'z qobiliyatlarini namoyish etish, o'zaro fikr almashish va ijodiy jarayonda birgalikda ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'quvchilarni ijtimoiy xizmatlarga jalb etish, masalan, charity tadbirlari, atrof-muhitni muhofaza qilish loyihalari va mahalliy jamiyatga yordam berish. Bunday faoliyatlar o'quvchilarga mas'uliyatni his qilish va ijtimoiy faollikni rivojlantirishga yordam beradi. San'at va sport festivallari, ma'naviy tadbirlar o'tkazish. Bu tadbirlar, o'quvchilarni birlashtirish, ularda o'z madaniyatini namoyish etish va boshqalar bilan tajriba almashish imkonini beradi.

“Ma'naviy o'sish va ijodiy rivojlanish dasturi”

O'quvchilarning darsdan tashqari faoliyatlarini tashkil etish maqsadida “Ma'naviy o'sish va ijodiy rivojlanish dasturi”ni ishlab chiqish mumkin. Ushbu dastur quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Ijodiy seminarlar: O'quvchilar uchun san'at, drama, musiqa va boshqa ijodiy yo'nalishlarda seminarlar tashkil etish. Bu seminarlar o'quvchilarga yangi ko'nikmalarni o'rganish va o'z ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Sport va jamoa o'yinlari: O'quvchilarni sport musobaqalarida qatnashishga, jamoa o'yinlarini tashkil etishga undash. Har oyda o'tkaziladigan sport tadbirlari orqali o'quvchilar jismoniy rivojlanish va jamoaviy ishni o'rganadilar.

Ijtimoiy loyihalar: O'quvchilarni ijtimoiy xizmatlarga jalb etish, charity tadbirlari va mahalliy jamoatchilik bilan hamkorlikdagi loyihalar tashkil etish. O'quvchilar bunday faoliyatlar orqali o'z mas'uliyatlarini his etadilar va jamoatchilik bilan aloqalarini mustahkamlaydilar.

Tadbirlarni tashkil etish: O'quvchilarni sport va san'at festivallarida, ma'naviy tadbirlarda ishtirok etishga rag'batlantirish. Bu tadbirlar o'quvchilarga o'z qobiliyatlarini namoyish etish va boshqalar bilan ijtimoiy aloqalar o'rnatish imkonini beradi.

Materiallar va usullar

Tadqiqot Dizayni

Ma'lumotlarni yig'ish uchun so'rovnoma metodidan foydalaniladi.

Ahli

Ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirish bo'yicha tadqiqot ahlisi sifatida, nodavlat ta'lim tashkilotlarida ta'lim olayotgan barcha talabalar hisoblanadi. Maqsadli ahl ikki guruhdan iborat: i. Nodavlat ta'lim tashkilotlarida o'qiyotgan yangi boshlovchi talabalar. ii. Nodavlat ta'lim tashkilotlarida o'qiyotgan barcha kurs talabalar.

Namuna

Tadqiqot uchun turli nodavlat ta'lim tashkilotlari tanlanadi. Har bir tashkilotda ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirishga qaratilgan dasturlarni o'rganish uchun tasodifiy ravishda to'rtta guruh tanlanadi. Namuna olish quyidagi bosqichlarga ko'ra amalga oshiriladi:

1. Har bir nodavlat ta'lim tashkilotidan tasodifiy ravishda ikki ta'lim dasturi tanlanadi.
2. Har bir dasturdan 50 talaba, 25 nafardan yangi boshlovchi va oxirgi kursdan 25 nafardan namuna sifatida tanlanadi.

Tadqiqot Instrumenti

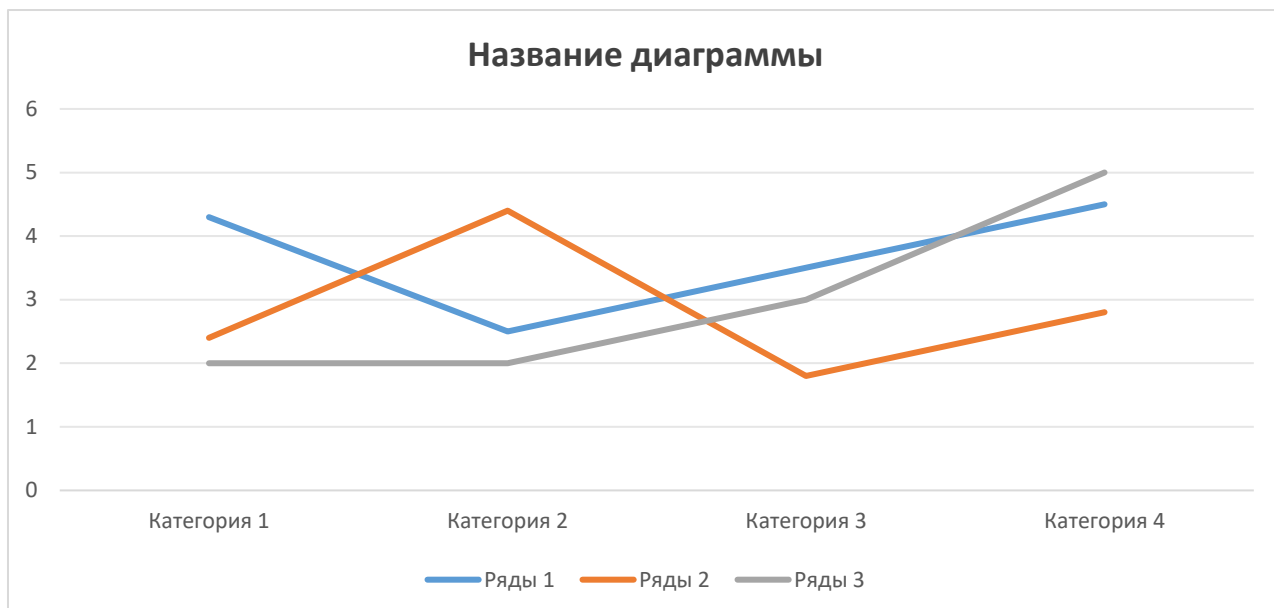
Talabalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi bo'yicha farqlarni o'lchash maqsadida 10 ta dilemmadan iborat so'rovnoma ishlab chiqiladi. So'rovnoma talabalarning axloqiy qaror qabul qilish jarayonlarini va ma'naviy qadriyatlarini o'rganishga qaratiladi.

Ma'lumot Yig'ish

Tadqiqotchi ma'lumotlarni to'plash jarayonida so'rovnomalarni har bir tanlangan tashkilotda shaxsan talabalar bilan o'tkazadi. So'rovnomalar to'ldirilgach, ularni yig'ish va analiz qilish jarayoni amalga oshiriladi.

Ma'lumot Tahlili

To'plangan ma'lumotlar IBM SPSS Statistics dasturida tahlil qilinadi. Tahlil jarayonida talabalar o'rtasida ma'naviy-axloqiy tarbiyaning darajasi va farqlari ko'rib chiqiladi, natijalar esa xulosa chiqarish uchun foydalaniladi.

Xulosa

Nodavlat ta'lim tashkilotlarida (NTT) ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirish jarayoni, o'quvchilarni nafaqat bilim bilan ta'minlash, balki ularni axloqiy qadriyatlar asosida tarbiyalash uchun muhimdir. NTTlar tomonidan ishlab chiqiladigan ta'lim dasturlari ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bu dasturlarda axloqiy me'yorlar, inson huquqlari, jamoatchilik va madaniy qadriyatlar haqida o'qitiladigan fanlar mavjud bo'lishi lozim.

O'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib borishlari zarur. Ular, o'quvchilarga nafaqat axloqiy qadriyatlarni o'rgatishda, balki ularning shaxsiy taraqqiyotlariga ham hissa qo'shadigan o'rnak bo'lishlari kerak. Shuning uchun, o'qituvchilarni ma'naviy tarbiya sohasida malakasini oshirish uchun maxsus treninglar va seminarlar o'tkazish muhimdir.

Oila va jamiyat ta'siri ma'naviy tarbiyaning asosiy komponentlaridan biridir. O'quvchilarning ma'naviy tarbiyasi uchun ota-onalar va jamiyat bilan yaqindan hamkorlik qilish, tarbiyaviy tadbirlar o'tkazish va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish zarur. Bu hamkorlik o'quvchilarga ijtimoiy mas'uliyat va jamoatchilik hissini rivojlantirishga yordam beradi.

O'quvchilarning darsdan tashqari faoliyatlari, sport, san'at va ijodiy loyihalar orqali ma'naviy-axloqiy jihatdan o'sishiga yordam beradi. Bu faoliyatlar ularning liderlik, mas'uliyat va jamoa bo'lib ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Shunday qilib, NTTlarda ma'naviy-axloqiy tarbiyani yuksaltirish jarayoni, o'quvchilarning kelajakdagi shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi jamiyatimizning kelajagi uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi. Ushbu jarayonni amalga oshirishda ta'lim dasturlarining sifatli bo'lishi, o'qituvchilarning malakasi, oila va jamiyat bilan hamkorlik, shuningdek, darsdan tashqari faoliyatlar tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Faqat shunda biz ma'naviy-axloqiy qadriyatlar asosida tarbiyalangan, mas'uliyatli va ijtimoiy faol yosh avlodni shakllantirishimiz mumkin. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatimizning mustahkamligi, rivojlanishi va kelajagi uchun zaruriy shart hisoblanadi.

Takliflar :

Tadqiqot natijalariga asoslanib, manfaatdor tomonlar uchun quyidagi tavsiyalar berilgan.

1. Interaktiv seminarlar va treninglar: Talabalarni axloqiy va ma'naviy masalalar bo'yicha fikr almashishga, muammoli vaziyatlarni hal qilishga jalb qiluvchi seminarlar tashkil etish. Bunda, real hayotiy vaziyatlar asosida rolli o'yinlar va guruh muhokamalari orqali tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

2. Maqsadli ijtimoiy loyihalar: Talabalarni jamiyatdagi muammolarni hal qilishga jalb qiluvchi ijtimoiy loyihalar rejalashtirish. Bu loyihalarda ishtirok etish, ularning ma'naviy axloqiy qadriyatlarini oshirishga va jamoatchilik oldida mas'uliyatni his qilishlariga yordam beradi.

3. Mentorlik dasturlari: O'qituvchilar yoki tajribali mutaxassislar bilan talabalar o'rtasida mentorlik tizimini yo'lga qo'yish. Mentorlar talabalarni ma'naviy-axloqiy masalalarda yo'naltirishi, ularga shaxsiy va professional rivojlanishlari uchun ko'mak berishi mumkin. Bu jarayon doirasida muloqot va tajriba almashish imkoniyatlari yaratiladi.

Adabiyotlar ro'yxati :

1."Ma'naviy Tarbiya: Ta'lim Tizimining Asosiy Qismi" - Muallif: Shukhrat Murodov "O'zbekiston" nashriyoti ,2018 .Toshkent, O'zbekiston

2."Nodavlat Ta'lim Tashkilotlarida Innovatsion Yondashuvlar" - Muallif: Gulnora Abdullayeva "O'zbekiston" nashriyoti .2020 .Toshkent, O'zbekiston

3."Ota-Onalar va O'qituvchilarning Hamkorligi" - Muallif: Dilshodbek Anvarov "O'zbekiston" nashriyoti ,2021 .Toshkent, O'zbekiston

4."Yoshlar O'rtasida Ijtimoiy Mas'uliyatni Rivojlantirish" - Muallif: Saida Nematova "O'zbekiston" nashriyoti.2022 ,Toshkent, O'zbekiston

5."Madaniyat va Jamiyat: Ma'naviy Qadriyatlarni Qo'llab-quvvatlash" - Muallif: Bobur Jalilov "O'zbekiston" nashriyoti,2023 .Toshkent, O'zbekiston

6."Ma'naviy-axloqiy Qadriyatlar: Ta'limdagi Ro'l" - Muallif: Malika Toshkhojaeva ,2019 ."O'zbekiston" nashriyoti.Toshkent, O'zbekiston